

تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره متوسطه از نظر میزان توجه به مسایل سیاسی در شهرستان آمل در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶

علیرضا عصاره^۱، حسین لطفی^۲، رضا پاشا^۳، مجید پژومان^۴

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت دبیر رجایی تهران

^۲ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی (نویسنده مسئول)

^۳ دانشجوی دکترای تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

^۴ کارشناس ریاضی دانشگاه فرهنگیان مازندران پردیس ساری

چکیده

تربیت سیاسی دانش آموزان، از وظایف مسوولان آموزش و پرورش است و بی‌اعتنایی به آن موجب خسارات فراوان در ابعاد فردی و اجتماعی خواهد شد، بنابراین در عرصه تعلیم و تربیت، تربیت سیاسی یکی از اهداف مهم بوده که باید در مورد آن برنامه ریزی شود. هدف از تحقیق حاضر تحلیل محتوای دروس سال اول متوسطه از لحاظ میزان توجه به سواد سیاسی و مشارکت سیاسی می باشد؛ که سوال اصلی این است که در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به چه میزان به مسائل سیاسی توجه شده است؟ و فرضیه اصلی این بوده که در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به مسائل سیاسی توجه شده است، جامعه تحقیق از جامعه آماری تحقیق حاضر از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول شامل کلیه کتاب های درسی سال اول مقطع متوسطه (پایه نهم) می باشد. بخش دوم شامل کلیه معلمان هدیه های آسمانی (دینی و قرآن)، آمادگی دفاعی و مطالعات اجتماعی مقطع اول متوسطه شهر آمل می باشد. نمونه آماری نیز از دو بخش تشکیل شده است، در بخش اول به دلیل محدود بودن جامعه آماری از تمام شماری استفاده شده و کلیه کتاب های درسی پایه نهم مطالعه شده است. در بخش دوم از نمونه گیری غیر تصادفی استفاده شده و تعداد ۳۵ نفر از اساتید مورد پرسش قرار گرفته اند. وروش تحقیق کیفی از نوع تحلیل محتوا می باشد؛ و برای تجزیه و تحلیل داده های استنباطی تحقیق نیز از آزمون T تک نمونه ای، استفا ده شده است. یافته های تحقیق می دهد که از میان ۱۳ کتاب مقطع اول متوسطه تنها پنج کتاب مقولات سواد سیاسی را دارا می باشند که شامل آموزش قرآن، پیام های آسمانی، مطالعات اجتماعی، آمادگی دفاعی و فارسی می باشد (شامل ۱۲۶ مقوله). همچنین دو کتاب مقولات مشارکت سیاسی را دارا می باشند که شامل پیام های آسمانی و مطالعات اجتماعی می باشد (۱۴ مقوله). بررسی داده ها استنباطی نیز نشان می دهد که توجه لازم به سواد سیاسی و مشارکت سیاسی در کتاب های درسی دوره اول متوسطه نشده است.

واژه‌های کلیدی: تحلیل محتوا، دانش آموزان، مشارکت سیاسی، سواد سیاسی.

مقدمه

با توجه تحولات سیاسی و اجتماعی قرن اخیر که همانند تغییرات اقتصادی، فنی، علمی و فرهنگی آن در طول تاریخ بشر نظیر ندارد، ضرورت آگاهی سیاسی و اجتماعی افراد در جامعه بیش از پیش آشکار می شود. امروزه تداوم حیات و پیشرفت جامعه ها در گرو وجود شهروندانی فعال، مسوولیت پذیر و آگاه نسبت به وضع اجتماعی و سیاسی است. با آگاه شدن افراد به حقوق خویش، حقوق دیگران، مسوولیت های خود در قبال جامعه و بلاعکس، نظم اجتماعی روند رو به رشدی به خود گرفته، جامعه به جامعه ای پویا تبدیل می شود (علاقه بند، ۱۳۷۲).

بنابراین مشارکت سیاسی از جمله ملزومات بنیادین مردم سالاری و شهروندی است و از ضرورت های جدانشدنی نظام سیاسی در قرن بیست و یکم است. اصلی ترین شاخص توسعه یافتگی سیاسی پاسخ به نیاز فزاینده مشارکت سیاسی و نهادینه کردن آن در قالب نهادهای مدنی است. مطالعه مشارکت سیاسی هر جامعه ای شناخت رفتار سیاسی مردم آن را میسر می سازد و مشخص می کند که در بسترهای اجتماعی گوناگون، میزان مشارکت سیاسی شهروندان چگونه و تحت تأثیر چه عواملی تغییر می پذیرد (فوران، ۱۳۸۲).

اما یکی از مهم ترین مراکزی که می تواند نقش بسزایی در آموزش های سیاسی و اجتماعی داشته باشد، مدارس می باشد. مدارس یکی از مهم ترین زمینه های جامعه پذیری، به ویژه در زمینه های سیاسی و اجتماعی محسوب می شود، مدارس می تواند نبض جریان ثبات و نظم سیاسی محسوب شود و در تداوم فهم سیاسی مشترک نقشی اساسی را بر عهده داشته باشد.

در واقع از دوره های آموزش عمومی، انتظار می رود که تحصیل در آن، منجر به ایجاد مسوولیت پذیری سیاسی، ایجاد و ارتقای سواد سیاسی، مشارکت سیاسی و آگاهی سیاسی شود. به همین منظور نیز در کتاب های مختلف درسی باید به مسائل سیاسی توجه چشم گیری شود (کدی، ۱۳۹۰).

یکی از مهم ترین روش های پژوهش و بررسی کتاب های درسی، روش تحلیل محتوای می باشد. تحلیل محتوا یکی از روش های پژوهشی ارزشمند است که در رشته های مختلف علوم انسانی به خصوص تاریخ، علوم اجتماعی و علوم ارتباطات کاربردهای فراوانی دارد. حوزه علوم سیاسی نیز پیوسته با روش تحلیل محتوا سر و کار دارد. تحلیل محتوا روشی است که می توان بر اساس آن خصوصیت های زبانی یک متن، گفته یا نوشته به طور واقع بینانه و یا عینی و به طور سیستماتیک شناخت و از آن ها استنتاج هایی نیز درباره خصوصیات فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده، نظرات و گرایش های وی و همچنین اطلاعاتی درباره مسائل غیر زبانی به دست آورد (طهماسبی، ۱۳۸۶).

هدف از تحقیق حاضر تحلیل محتوای دروس سال اول متوسطه از لحاظ میزان توجه به سواد سیاسی و مشارکت سیاسی می باشد. در فصل اول تحقیق بیان مسئله، اهمیت و ضرورت و روش بررسی موضوع معرفی شده است. در فصل دوم ادبیات تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد. در فصل سوم یافته های توصیفی تحقیق بررسی می شود و در فصل چهارم یافته های استنباطی تحقیق بیان می شود. در نهایت در فصل پنجم نتیجه تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد.

بیان مسئله

امروزه جوامع به سمت مردم سالاری در حرکت است و حضور قشم آگاه و شهروند در فعالیت های سیاسی یکی از ویژگی های جوامع دموکراتیک است هر چند در ایران فعالیت سیاسی شهروندان سابقه طولانی ندارد و به دوران بعد از مشروطیت بر می گردد لیکن امروزه تحت تأثیر جوامع دموکراتیک منشی، مشارکت سیاسی و اجتماعی یکی از مهمترین و اساسی ترین مطالبات شهروندان کشور است. شهروندان از خلال بازاندیشی در هویت خویش با مطالباتی مواجه می شوند که عموماً تلاش برای

ارتقای سطح زندگی روزمره آنان را در بر می‌گیرد. ایجاد و گسترش فضاهای دموکراتیک در داخل شهر جهت گفتگو، توجه به کیفیت زندگی شهر و از مصادیق مطالبات شهروندان می‌باشد (مسعود نیا و همکاران، ۱۳۹۳).

از طرفی امروزه جهان با سرعتی در حال تغییر است که در ذهن ما اهالی کشورهای توسعه نیافته و یا اصطلاحاً در حال توسعه قابل ادراک کامل نیست. در واقع این در حال توسعه بودن امروز دیگر بیشتر شبیه یک تعارف است. واقعیت امر آنست که بدون توسعه یافتگی واقعی در همه ی ابعاد که نیاز به یک حرکت همه جانبه دارد هر اقدامی به شکست می‌انجامد. آمار و ارقام امروز از بی‌سوادی با تعریف قدیمی اسفناک است چه رسد به تعریف اخیر آن که بیشتر به یک فاجعه می‌ماند (لطف آبادی، ۱۳۸۵).

و جای سوال است که این درآمدهای سرشار نفت در این سالها صرف چه چیزی شده است! در واقع باید گفت که تغییر این اعداد و ارقام با روش‌های معمول کار دشواری نیست. به همان روش که با تغییر تعریف بیکاری از دو روز کار در هفته به یکساعت کار در هفته نرخ بیکاری تغییر کرد اما تعداد بیکاران کاهش پیدا نکرد می‌توان بیسوادی را هم کاهش داد اما...

بسیاری از مشکلات امروز ما ناشی از بیسوادی سیاسی است. بی‌سوادی سیاسی فراگیر تر از بی‌سوادی‌های دیگر است و سیاست‌گریزی شکلی از آن است. امروز اگر ما در کشور شاهد بی‌سوادی سیاسی نبودیم باید با این پرسش از سوی عموم مردم مواجه می‌شدیم که چرا نرخ تک‌رقمی شده ی بیسوادی در آغاز دهه هشتاد، امروز دو رقمی شده است.

برتولت برشت می‌گوید: شهروندان نادان توجه ندارند که فحشا، فساد، اعتیاد، کودکان خیابانی، فساد و سایر بدبختی‌های اجتماعی، نتیجه مستقیم بی‌توجهی به "سیاست" است. بدترین نوع بیسوادی بی‌سوادی اجتماعی و سیاسی است. نمیدانند که هزینه‌های زندگی (قیمت نان - مسکن- دارو و درمان و...) همگی به تصمیمات سیاسی وابسته هستند. برخی به جهالت اجتماعی و ساسی خود افتخار می‌کنند و می‌گویند از سیاست بیزارند (مهرداد، ۱۳۷۶).

بی‌تردید از احتیاجات اولیه هر جامعه مدنی است که در همه ابعاد بتواند امکان فعالیت متنوع را برای افراد جامعه خویش فراهم سازد. بر این اساس مشارکت سیاسی شهروندان بدین معناست که آنان انفعال سیاسی نداشته باشند یا غیر سیاسی نباشند. شکل‌گیری هویت‌های جمعی در فضاهای عمومی سیاست است که افراد گرد هم می‌آیند تا درباره تعریف علایق جمعی و گروهی بهترین راه‌های رسیدن به آن، در هر مقیاسی به بحث جمعی و عمل مشترک بپردازند. مشارکت سیاسی یکی از مهمترین مسائل توجیه‌افزادی است که در امور سرنوشت ساز جامعه مشارکت نمی‌کنند. در این راه باید فضای اطمینان بخشی ایجاد نمود که شهروندان از ورود به عرصه‌های سیاسی و اجتماعی هراسی نداشته باشند و نگریند؛ و این امر میسر نمی‌شود مگر با ایجاد آگاهی سیاسی و اجتماعی، چرا که انسان بدون آگاهی و بینش نمی‌تواند درک درستی از فواید مدنیت، قرار داد اجتماعی، تاسیس حکومت، مشارکت و مسؤولیت داشته باشد (سیدی، ۱۳۹۰).

آگاهی اجتماعی - سیاسی عبارت است از رشد و پرورش ظرفیت‌های افراد و گروه‌ها برای مشارکت و تصمیم‌گیری و عمل آگاهانه و مسؤولانه در زندگی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. این آگاهی شامل حقوق انسانی، رشد مستمر و همه جانبه اخلاق و ارزش‌ها، صلح و مسالمت‌جویی، برابر اجتماعی و حرمت نهادن به تفاوت‌ها است

انجمن‌های بین‌المللی ارزشیابی و پیشرفت تحصیلی تصریح کرده است که در دهه ۱۹۹۰، تربیت شهروندانی فعال و موثر یکی از هدف‌های مهم و کلیدی در برنامه‌های درسی کشور استرالیا بوده است. همین سان در کانادا نیز تربیت شهروندانی آگاه در سیاست از مهم‌ترین وظایف نظام آموزشی است و از طرق گوناگون برای آن کوشش شده است (وزیری و همکاران، ۱۳۸۵).

لذا با توجه به مسایل فوق و اهمیت سواد سیاسی، آگاهی سیاسی و مشارکت سیاسی در مسایل روزمره دانش‌آموزان موضوع تحلیل محتوای کتابهای دوره متوسطه از منظر میزان توجه به مسایل سیاسی در شهرستان آمل در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ انتخاب گردیده است.

فرضیه اصلی

در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به مسائل سیاسی توجه شده است.

فرضیات فرعی

در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به مشارکت سیاسی توجه شده است.

در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به سواد سیاسی توجه شده است.

در کتاب های درسی سال اول متوسطه به سواد سیاسی به میزان لازم توجه شده است.

در کتاب های درسی سال اول متوسطه به مشارکت سیاسی به میزان لازم توجه شده است.

روش پژوهش

در علوم سیاسی دامنه ای از روش ها وجود دارد که کاربردهای متنوع دارند، لذا این پژوهشگر است که باید انتخاب کند، کدامین روش برای مطالعه او بیش از همه مناسب است به نحوی که با آن روش بتواند داده های متغیر و پایایی را جمع کند.

روش تحقیق حاضر از نوع تحلیل محتوا می باشد. تحلیل محتوا یک شیوه پژوهشی است که برای تشریح عینی، منظم و کمی محتوای آشکار پیام های ارتباطی به کار می رود. تحلیل محتوا معنانشناسی اماری مباحث سیاسی و ابزاری است که برای بررسی و تبیین کلمات، مفاهیم، واژه ها، مضامین و عبارات و جملات خاص از درون یک متن یا مجموعه ای از متون مورد استفاده قرار می گیرد (ضیغمی و همکاران، ۱۳۸۷).

جامعه آماری تحقیق

جامعه آماری تحقیق حاضر از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول که برای پاسخگویی به فرضیات اول و دوم تحقیق می باشد، شامل کلیه کتاب های درسی سال اول مقطع متوسطه (پایه نهم) می باشد؛ که شامل انگلیسی (دو جلد)، پیام های آسمان، آموزش قرآن، آمادگی دفاعی، علوم تجربی، آموزش مهارت های نوشتاری، فارسی، ریاضی، عربی، فرهنگ و هنر، کار و فناوری، مطالعات اجتماعی می باشد.

بخش دوم مربوط به فرضیات سوم و چهارم تحقیق می باشد، با توجه به اینکه این بخش از تحقیق پس از تحلیل محتوای محتویات کتاب ها انجام شده است و سهم قابل توجه سه کتاب آمادگی دفاعی، هدیه های آسمانی و مطالعات اجتماعی در یافته ها، جامعه آماری بخش دوم شامل کلیه معلمان هدیه های آسمانی (دینی و قرآن)، آمادگی دفاعی و مطالعات اجتماعی مقطع اول متوسطه شهر آمل می باشد.

نمونه آماری

در تحقیق حاضر با توجه به جامعه آماری تحقیق که شامل دو بخش می باشد نمونه آماری نیز از دو بخش تشکیل شده است، در بخش اول (فرضیات اول و دوم تحقیق) به دلیل محدود بودن جامعه آماری از تمام شماری استفاده شده و کلیه کتاب های درسی پایه نهم مطالعه شده است.

در بخش دوم از نمونه گیری غیر تصادفی استفاده شده و تعداد ۳۵ نفر از اساتید مورد پرسش قرار گرفته اند، بدین منظور از آن ها درخواست شده است که کلیه کتاب های مقطع اول متوسطه را مطالعه نمایند.

بخش اول: تحلیل محتوای کتاب های درسی

۱- سواد سیاسی

جدول ۱: جدول فراوانی کلی مقولات سواد سیاسی به تفکیک کتاب و مقولات

شماره	عنوان	آموزش قرآن	پیام های آسمانی	مطالعات اجتماعی	آمادگی دفاعی	فارسی
۱	آرمان انقلاب اسلامی			۳		۳
۲	آزادی			۶		۶
۳	آزادی خواه			۲		۲
۴	آمریکا		۷	۱۸	۴	۲۹
۵	ابرقدرت		۳		۱	۴
۶	اتحاد			۴	۲	۶
۷	اختلاف داخلی			۱		۱
۸	اروپا			۱۲		۱۲
۹	ارزش اسلامی			۹		۹
۱۰	استبداد (داخلی)			۱۲	۱	۱۳
۱۱	استعمارگر، استعمار		۲	۱۱	۴	۱۷
۱۲	استکبار	۱	۸			۹
۱۳	استقلال		۱	۵	۴	۱۰
۱۴	استقلال سیاسی		۱	۵		۶
۱۵	استقلال اقتصادی		۱	۲		۳
۱۶	اعدام			۲		۲
۱۷	اعتقادات دینی				۱	۱
۱۸	امنیت				۴	۴
۱۹	امنیت ملی				۱	۱
۲۰	امنیت سیاسی				۱	۱
۲۱	امنیت اقتصادی				۱	۱
۲۲	انگلستان			۲۵		۲۵
۲۳	بی سوادی سیاسی			۱		۱
۲۴	بی عدالتی			۳		۳
۲۵	پاسداری از دین		۱			۱
۲۶	پیشرفت		۲		۲	۴
۲۷	پیشرفت اقتصادی		۲	۴	۱	۷
۲۸	پیشرفت بهداشت		۲			۲
۲۹	پیشرفت علمی		۱۰	۵	۱	۱۶
۳۰	پیشرفت نظامی		۴			۴

۱		۱				پیشرفت دفاعی	۳۱
۱۰		۲		۸		تحریم	۳۲
۸		۴	۱	۳		ترور	۳۳
۲			۲			ترس و خفقان	۳۴
۱			۱			تفرقه	۳۵
۹		۱	۸			تمامیت ارضی، یکپارچگی جغرافیایی،	۳۶
۴			۴			توسعه انسانی	۳۷
۱			۱			توطئه	۳۸
۱			۱			توطئه داخلی	۳۹
۱			۱			توطئه خارجی	۴۰
۱				۱		جانشین امام زمان	۴۱
۱۱				۱۱		جامعه بی تفاوت	۴۲
۱۶		۱۳		۳		جنگ نرم، شبیخون فرهنگی، تهدید نرم	۴۳
۱			۱			جنگ داخلی	۴۴
۴				۴		چپاول نفت و گاز و منابع	۴۵
۳				۳		چپاول گر	۴۶
۵			۱	۴		حاکمان زورگو	۴۷
۲			۱	۱		حاکمان وابسته	۴۸
۳			۳			حاکمیت خدا	۴۹
۱		۱				حفظ دین و انقلاب	۵۰
۹			۹			حکومت مشروطه	۵۱
۱			۱			حیف و میل	۵۲
۳			۳			خشونت	۵۳
۱۰		۱	۳	۶		دستورات الهی، فرمان خداوند	۵۴
۲			۱		۱	دشمنان اسلام	۵۵
۵		۱	۴			دخالت بیگانگان	۵۶
۳		۳				دفاع	۵۷
۶		۲	۴			دیکتاتوری	۵۸
۲۱			۲۱			روسیه	۵۹
۲			۲			رشوه	۶۰
۱۵		۳	۵	۶	۱	رهبری (هدایت)	۶۱

۱۵			۶	۹		رهبر جامعه اسلامی	۶۲
۱۸		۱۰	۸			رهبری (ولایت فقیه)	۶۳
۲			۲			روشنفکران	۶۴
۷			۷			رئیس جمهور	۶۵
۳		۱	۲			زندادان	۶۶
۳			۳			زور	۶۷
۹		۱	۶	۱	۱	ستم (ظلم)	۶۸
۶		۲	۴			سلطه، سلطه گر	۶۹
۵			۵			سلطه خارجی	۷۰
۸			۸			سرکوب	۷۱
۱			۱			سرنوشت کشور	۷۲
۷۹	۷	۳۲	۲۱	۱۳	۶	شهید	۷۳
۵			۵			شکنجه	۷۴
۸		۲	۳	۳		صهیونیسم (اسرائیل)	۷۵
۳		۱	۲			ضد انقلاب	۷۶
۱			۱			ضعف حکومت	۷۷
۴		۱	۱	۲		طاغوت	۷۸
۲			۲			عالمان و اندیشمندان	۷۹
۱۲		۳	۴	۵		عدالت	۸۰
۲				۲		عدالت جهانی	۸۱
۲۳		۲	۱۱	۱۰		علما (مراجع)	۸۲
۲			۲			عقب ماندگی	۸۳
۹			۹			عثمانی	۸۴
۳				۳		غرب	۸۵
۱			۱			فرهنگ ایرانی	۸۶
						فرهنگ غیر ایرانی	۸۷
۲				۲		فیلم مبتذل	۸۸
۳			۱	۲		فقیه جامع الشرایط	۸۹
۱۳			۱۳			قانون	۹۰
۱۷			۱۷			قانون اساسی	۹۱
۱			۱			قوانین اسلامی	۹۲
۳			۳			قدرت	۹۳
۵			۵			قوه قضائیه	۹۴
۴			۴			قوه مجریه	۹۵
۳			۳			قوه مقننه	۹۶
۴			۴			کارگزاران سیاسی	۹۷

۱۱			۱۱			کودتا	۹۸
۳			۲	۱		مجلس خبرگان	۹۹
۹				۹		مجلس شورا (نمایندگان)	۱۰۰
۴			۴			مجلس شورای اسلامی	۱۰۱
۴				۴		محرومیت، فقر	۱۰۲
۲				۲		مسئولیت همگانی	۱۰۳
۱				۱		مستشار خارجی	۱۰۴
۴			۴			مشروطه	۱۰۵
۳			۳			مشکلات اقتصادی	۱۰۶
۳			۳			مشکلات سیاسی	۱۰۷
۳			۳			مشکلات اجتماعی	۱۰۸
۱			۱			مشکلات فرهنگی	۱۰۹
۱			۱			مقاومت	۱۱۰
۱			۱			منافع عمومی	۱۱۱
۱			۱			منافع ملی	۱۱۲
۵			۵			نظم و امنیت	۱۱۳
۴			۴			نمایندگان	۱۱۴
۴			۳	۱		نوسازی	۱۱۵
۲			۲			نهاد انقلابی	۱۱۶
۱		۱				نهاد سیاسی	۱۱۷
۲				۲		نمایندگان صوری	۱۱۸
۳			۳			وابستگی	۱۱۹
۱			۱			وابستگی سیاسی	۱۲۰
۱			۱			وابستگی اقتصادی	۱۲۱
۷		۱	۶			وحدت (سیاسی)	۱۲۲
۲			۲			وکالت خدا	۱۲۳
۳		۱	۲			ولایت فقیه	۱۲۴
۱			۱			هویت اسلامی	۱۲۵
۳			۳			هویت ملی	۱۲۶
۷۳۹	۷	۱۱۶	۴۴۰	۱۶۶	۱۰	جمع	

داده های جدول فوق نشان می دهد که از میان ۱۳ کتاب مقطع اول متوسطه تنها پنج کتاب مقولات سواد سیاسی را دارا می باشند که شامل آموزش قرآن، پیام های آسمانی، مطالعات اجتماعی، آمادگی دفاعی و فارسی می باشد.

همچنین جدول فوق نشان می دهد که در مجموع تعداد ۱۲۶ مقوله سواد سیاسی در کتاب های درسی مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول ۲: فراوانی مقولات سواد سیاسی به تفکیک کتاب

کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
آموزش قرآن	۱۰	۱.۳۵
پیام های آسمانی	۱۶۶	۲۲.۴۶
مطالعات اجتماعی	۴۴۰	۵۹.۵۴
آمادگی دفاعی	۱۱۶	۱۵.۷
فارسی	۷	۰.۹۵
جمع	۷۳۹	۱۰۰

داده های نشان می دهد که کتاب مطالعات اجتماعی با ۴۴۰ مورد بیشترین میزان فراوانی مقولات سواد سیاسی را دارا می باشد و کتاب فارسی با ۷ مورد کمترین میزان فراوانی را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳: جدول فراوانی مقولات سواد سیاسی

شماره	عنوان	فراوانی
۱	آرمان انقلاب اسلامی	۳
۲	آزادی	۶
۳	آزادی خواه	۲
۴	آمریکا	۲۹
۵	ابرقدرت	۴
۶	اتحاد	۶
۷	اختلاف داخلی	۱
۸	اروپا	۱۲
۹	ارزش اسلامی	۹
۱۰	استبداد (داخلی)	۱۳
۱۱	استعمارگر، استعمار	۱۷
۱۲	استکبار	۹
۱۳	استقلال	۱۰
۱۴	استقلال سیاسی	۶
۱۵	استقلال اقتصادی	۳
۱۶	اعدام	۲
۱۷	اعتقادات دینی	۱
۱۸	امنیت	۴
۱۹	امنیت ملی	۱

۱	امنیت سیاسی	۲۰
۱	امنیت اقتصادی	۲۱
۲۵	انگلستان	۲۲
۱	بی سوادی سیاسی	۲۳
۳	بی عدالتی	۲۴
۱	پاسداری از دین	۲۵
۴	پیشرفت	۲۶
۷	پیشرفت اقتصادی	۲۷
۲	پیشرفت بهداشت	۲۸
۱۶	پیشرفت علمی	۲۹
۴	پیشرفت نظامی	۳۰
۱	پیشرفت دفاعی	۳۱
۱۰	تحریم	۳۲
۸	ترور	۳۳
۲	ترس و خفقان	۳۴
۱	تفرقه	۳۵
۹	تمامیت ارضی، یکپارچگی جغرافیایی،	۳۶
۴	توسعه انسانی	۳۷
۱	توطئه	۳۸
۱	توطئه داخلی	۳۹
۱	توطئه خارجی	۴۰
۱	جانشین امام زمان	۴۱
۱۱	جامعه بی تفاوت	۴۲
۱۶	جنگ نرم، شبیخون فرهنگی، تهدید نرم	۴۳
۱	جنگ داخلی	۴۴
۴	چپاول نفت و گاز و منابع	۴۵
۳	چپاول گر	۴۶
۵	حاکمان زورگو	۴۷
۲	حاکمان وابسته	۴۸
۳	حاکمیت خدا	۴۹
۱	حفظ دین و انقلاب	۵۰
۹	حکومت مشروطه	۵۱
۱	حیف و میل	۵۲
۳	خشونت	۵۳

۱۰	دستورات الهی، فرمان خداوند	۵۴
۲	دشمنان اسلام	۵۵
۵	دخالت بیگانگان	۵۶
۳	دفاع	۵۷
۶	دیکتاتوری	۵۸
۲۱	روسیه	۵۹
۲	رشوه	۶۰
۱۵	رهبری (هدایت)	۶۱
۱۵	رهبر جامعه اسلامی	۶۲
۱۸	رهبری (ولایت فقیه)	۶۳
۲	روشنفکران	۶۴
۷	رئیس جمهور	۶۵
۳	زندانیان	۶۶
۳	زور	۶۷
۹	ستم (ظلم)	۶۸
۶	سلطه، سلطه گر	۶۹
۵	سلطه خارجی	۷۰
۸	سرکوب	۷۱
۱	سرنوشت کشور	۷۲
۷۹	شهید	۷۳
۵	شکنجه	۷۴
۸	صهیونیسم (اسرائیل)	۷۵
۳	ضد انقلاب	۷۶
۱	ضعف حکومت	۷۷
۴	طاغوت	۷۸
۲	عالمان و اندیشمندان	۷۹
۱۲	عدالت	۸۰
۲	عدالت جهانی	۸۱
۲۳	علما (مراجع)	۸۲
۲	عقب ماندگی	۸۳
۹	عثمانی	۸۴
۳	غرب	۸۵
۱	فرهنگ ایرانی	۸۶
	فرهنگ غیر ایرانی	۸۷
۲	فیلم مبتذل	۸۸

۳	فقیه جامع الشرایط	۸۹
۱۳	قانون	۹۰
۱۷	قانون اساسی	۹۱
۱	قوانین اسلامی	۹۲
۳	قدرت	۹۳
۵	قوه قضائیه	۹۴
۴	قوه مجریه	۹۵
۳	قوه مقننه	۹۶
۴	کارگزاران سیاسی	۹۷
۱۱	کودتا	۹۸
۳	مجلس خبرگان	۹۹
۹	مجلس شورا (نمایندگان)	۱۰۰
۴	مجلس شورای اسلامی	۱۰۱
۴	محرومیت، فقر	۱۰۲
۲	مسئولیت همگانی	۱۰۳
۱	مستشار خارجی	۱۰۴
۴	مشروطه	۱۰۵
۳	مشکلات اقتصادی	۱۰۶
۳	مشکلات سیاسی	۱۰۷
۳	مشکلات اجتماعی	۱۰۸
۱	مشکلات فرهنگی	۱۰۹
۱	مقاومت	۱۱۰
۱	منافع عمومی	۱۱۱
۱	منافع ملی	۱۱۲
۵	نظم و امنیت	۱۱۳
۴	نمایندگان	۱۱۴
۴	نوسازی	۱۱۵
۲	نهاد انقلابی	۱۱۶
۱	نهاد سیاسی	۱۱۷
۲	نمایندگان صوری	۱۱۸
۳	وابستگی	۱۱۹
۱	وابستگی سیاسی	۱۲۰
۱	وابستگی اقتصادی	۱۲۱
۷	وحدت (سیاسی)	۱۲۲
۲	وکالت خدا	۱۲۳
۳	ولایت فقیه	۱۲۴

۱	هویت اسلامی	۱۲۵
۳	هویت ملی	۱۲۶
۷۳۹	جمع	

جدول فوق نشان می دهد که مقوله شهید با ۷۹ مورد بیشترین میزان فراوانی را در میان مقولات دارا می باشد.

۲- مشارکت سیاسی

جدول ۴: فراوانی کلی مقولات مشارکت سیاسی به تفکیک کتاب و مقولات

شماره	عنوان	پیام های آسمانی	مطالعات اجتماعی	جمع
۱	احزاب سیاسی		۲	۲
۲	انتخابات		۴	۴
۳	انقلاب	۱۲	۵	۱۷
۴	تکالیف شهروندی		۵	۵
۵	جمهوری		۴	۴
۶	حقوق شهروندی		۹	۹
۷	حقوق مردم		۱	۱
۸	راهپیمایی و تظاهرات		۹	۹
۹	رفراندوم (همه پرسی)		۵	۵
۱۰	شهروند		۱۲	۱۲
۱۱	مبارز		۱	۱
۱۲	مشارکت		۲	۲
۱۳	مشارکت سیاسی		۲	۲
۱۴	مطبوعات		۱	۱
جمع		۱۲	۶۲	۷۴

داده های جدول فوق نشان می دهد که از میان ۱۳ کتاب مقطع اول متوسطه تنها دو کتاب مقولات مشارکت سیاسی را دارا می باشند که شامل پیام های آسمانی و مطالعات اجتماعی می باشد.

همچنین داده های نشان می دهد که در مجموع تعداد ۱۴ مقوله مشارکت سیاسی در کتاب های درسی مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول ۵: فراوانی مقولات مشارکت سیاسی به تفکیک کتاب

کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
پیام های آسمانی	۶۲	۹۳.۷۸
مطالعات اجتماعی	۱۲	۱۶.۲۲
جمع	۷۴	۱۰۰

داده های نشان می دهد که کتاب مطالعات اجتماعی با ۹۳.۷۸ درصد مقولات مشارکت سیاسی را دارا می باشد و کتاب پیام های آسمانی ۱۶.۲۲ درصد مقولات را دارا می باشد.

جدول ۶: جدول فراوانی مقولات مشارکت سیاسی

شماره	عنوان	جمع
۱	احزاب سیاسی	۲
۲	انتخابات	۴
۳	انقلاب	۱۷
۴	تکالیف شهروندی	۵
۵	جمهوری	۴
۶	حقوق شهروندی	۹
۷	حقوق مردم	۱
۸	راهپیمایی و تظاهرات	۹
۹	رفراندوم (همه پرسی)	۵
۱۰	شهروند	۱۲
۱۱	مبارز	۱
۱۲	مشارکت	۲
۱۳	مشارکت سیاسی	۲
۱۴	مطبوعات	۱
جمع		۷۴

جدول فوق نشان می دهد که مقوله انقلاب با ۷۹ مورد بیشترین میزان فراوانی را در میان مقولات دارا می باشد.

بخش دوم: یافته های پرسش نامه تحقیق

جدول ۷: تعداد پاسخگویان بر اساس رشته تدریس

کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
دینی و قرآن	۵	۱۴.۲۸
مطالعات اجتماعی	۲۵	۷۱.۴۲
آمادگی دفاعی	۵	۱۴.۲۸
جمع	۳۵	۱۰۰

جدول فوق نشان می دهد که ۷۱.۴۲ درصد از پاسخگویان معلم درس مطالعات اجتماعی می باشند و ۱۴.۲۸ درصد نیز معلم درس آمادگی دفاعی و دینی و قرآن می باشند.

جدول ۸: تعداد پاسخگویان بر اساس جنسیت

کتاب	فراوانی	درصد فراوانی
زن	۱۶	۴۵.۷
مرد	۱۹	۵۴.۳
جمع	۳۵	۱۰۰

جدول فوق نشان می دهد که ۴۵.۷ درصد از پاسخگویان را زنان می باشند و ۵۴.۳ درصد نیز مردان می باشند.

جدول ۹: توزیع پاسخگویان بر اساس سواد سیاسی

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	مینم	ماکسیمم
۳۵	۱۱.۹۴	۳.۴۴	۱۱.۸۷	۷	۲۰

یافته ها نشان می دهد که میانگین سواد سیاسی برابر با ۱۱.۹۴، انحراف استاندارد برابر با ۳.۴۴ می باشد.

جدول ۱۰: توزیع پاسخگویان بر اساس مشارکت سیاسی

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	مینم	ماکسیمم
۳۵	۱۰	۳.۴۲	۱۱.۷۰۶	۶	۱۹

یافته ها نشان می دهد که میانگین سواد سیاسی برابر با ۱۰، انحراف استاندارد برابر با ۳.۴۲ می باشد.

در این بخش تحقیق، فرضیات تحقیق مورد آزمون قرار گرفته است. برای پاسخگویی به فرضیات استنباطی تحقیق از آزمون های آمار استنباطی استفاده شده است تا رد یا تایید فرضیه ها مورد ارزیابی قرار گیرد، بدین منظور از آزمون T تک نمونه ای برای بررسی فرضیات تحقیق استفاده شده است.

فرضیه اول پژوهش: در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به مشارکت سیاسی توجه شده است.

با توجه به یافته های تحقیق در مجموع از بین ۱۳ کتاب درسی مقطع اول متوسطه تنها در دو کتاب پیام آسمانی و مطالعات اجتماعی به مباحث مشارکت سیاسی توجه شده است. تعداد مقولات به کار رفته نیز شامل ۱۴ مقوله می باشد. در این بین مقوله انقلاب با ۱۷ بار و شهروند نیز با ۱۲ بار بیشترین میزان تکرار را دارا می باشند. خود مقوله مشارکت نیز ۲ بار و مشارکت سیاسی نیز تنها ۲ بار استفاده شده است. مقوله حقوق شهروندی نیز ۹ بار تکرار شده است که از میزان قابل توجهی برخوردار می باشد. راهپیمایی و تظاهرات نیز از دیگر مقولات پرتکرار می باشد که ۹ بار تکرار شده است.

فرضیه دوم پژوهش: در محتوای کتاب های درسی مقطع اول متوسطه به سواد سیاسی توجه شده است.

با توجه به یافته های تحقیق در مجموع از بین ۱۳ کتاب درسی مقطع اول متوسطه تنها در پنج کتاب آموزش قرآن، پیام آسمانی، مطالعات اجتماعی آمادگی دفاعی و فارسی به مباحث سواد سیاسی توجه شده است. تعداد مقولات به کار رفته نیز شامل ۱۲۶ مقوله می باشد. در این بین مقوله شهید با ۷۹ بار و آمریکا نیز با ۲۹ بار بیشترین میزان تکرار را دارا می باشند. در میان کتاب ها، کتاب مطالعات اجتماعی بیشترین توجه به مقولات سواد سیاسی را با ۴۴۰ بار تکرار (۵۹.۵۴ درصد) داشته است. فارسی نیز با ۷ مورد (۰.۹۵ درصد) کمترین میزان را دارا می باشد.

فرضیه سوم پژوهش: در کتاب های درسی سال اول متوسطه به مشارکت سیاسی به میزان لازم توجه شده است.

جدول ۱۱: نتایج آزمون t تک نمونه برای میانگین نمره سواد سیاسی

میانگین ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
میانگین حاصل	۱۰	۳.۴۲	-۸.۸۶	۳۴	۰.۰۰۰
میانگین مقیاس	۱۵				

یافته های جدول فوق نشان می دهد که میانگین بدست آمده در این بررسی کمتر از میانگین مقیاس می باشد (۱۰ در مقابل ۱۵)، این مقدار تفاوت را آزمون t تک نمونه معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد. لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض صفر (برابری میانگین حاصل با میانگین مقیاس) رد و فرضیه تحقیق (عدم برابری میانگین حاصل با میانگین مقیاس) تأیید می گردد.

بنابراین میزان توجه لازم به مشارکت سیاسی در کتاب های درسی دوره اول متوسطه نشده است.

فرضیه چهارم پژوهش: در کتاب های درسی سال اول متوسطه به سواد سیاسی به میزان لازم توجه شده است.

جدول ۱۲: نتایج آزمون t تک نمونه برای میانگین نمره سواد سیاسی

سطح معناداری (sig)	درجه آزادی	مقدار t	انحراف معیار	میانگین	میانگین ها
۰.۰۰۰	۳۴	-۵.۲۴	۳.۴۴	۱۱.۹۴	میانگین حاصل
				۱۵	میانگین مقیاس

یافته های جدول فوق نشان می دهد که میانگین بدست آمده در این بررسی کمتر از میانگین مقیاس می باشد (۱۱.۹۴) در مقابل (۱۵)، این مقدار تفاوت را آزمون t تک نمونه معنادار نشان داده است چرا که سطح معناداری (sig=۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ خطا مشاهده شد. لذا با ۹۵ درصد اطمینان فرض صفر (برابری میانگین حاصل با میانگین مقیاس) رد و فرضیه تحقیق (عدم برابری میانگین حاصل با میانگین مقیاس) تأیید می گردد.

بنابراین میزان توجه لازم به سواد سیاسی در کتاب های درسی دوره اول متوسطه نشده است.

نتیجه گیری و تبیین نتایج تحقیق

نتایج حاصل از یافته های تحقیق حاکی از این می باشد در مجموع در بین ۱۳ کتاب درسی مقطع اول متوسطه تنها در پنج کتاب آموزش قرآن، پیام آسمانی، مطالعات اجتماعی آمادگی دفاعی و فارسی به مقولات سواد سیاسی توجه شده است که در این میان تنها در دو کتاب پیام آسمانی و مطالعات اجتماعی به مباحث مشارکت سیاسی به مباحث مشارکت سیاسی شده است. همچنین میزان توجه به این مقولات نیز نشان از این دارد که کتاب های دینی (هدیه های آسمانی و آموزش قرآن) و مطالعات اجتماعی بیشترین سهم را دارا می باشند.

اما توجه به برخی از مقولات و تعداد تکرار برخی از مقولات نشان می دهد که در بین کشور ها تنها بر روی چهار کشور به عنوان قدرت های منفی در برابر ایران و قدرت های استعماری و دشمن تاکید شده است که شامل آمریکا، انگلیس، روسیه (شوروی) و ترکیه (عثمانی) می باشد. در این میان آمریکا با ۲۹ بار بیشترین میزان را دارا می باشد و انگلستان با ۲۵ مورد با اختلاف بسیار کمی رتبه دوم را دارا می باشد. روسیه نیز با ۲۱ مورد از اختلاف قابل توجهی دارا نمی باشد؛ اما در پیام های آسمان و آموزش دفاعی ۱۱ بار از آمریکا نام برده شده است اما به کشور های دیگر هیچ اشاره ای نشده است.

داده های نشان می دهد که در مجموع ۲۳ بار در سه کتاب به علما و مراجع اشاره شده است در حالی که تنها ۲ بار از روشنفکران نام برده شده و ۲ بار نیز از عالمان و اندیشمندان نام برده شده که منظور از این عالمان روشنفکران مذهبی همچون بازرگان و شریعتی بوده است.

توجه به مقوله های ابرقدرت، استعمار گر، سلطه گر، چپاول گر و استثمارگر و استکبار نیز چشم گیر بوده است که در مجموع ۳۵ بار تکرار شده است.

از بین قوای سه گانه نظام نیز ۵ بار به قوه قضائیه، ۴ بار به قوه مجریه و ۳ بار به قوه مقننه اشاره شده است که با توجه انتخاب مستقیم و بی واسطه ریاست جمهوری از تعداد بسیار کمی برخوردار می باشد.

در بررسی نظرات معلمان مقطع متوسطه با توجه به سهم قابل توجه دروس دینی، آمادگی دفاعی و مطالعات اجتماعی از بین این معلمان نمونه برای پاسخگویی انتخاب شده است. داده ها نشان داد که معلمان بر این اعتقاد بوده اند که در بعد سواد سیاسی و مشارکت سیاسی توجه لازم در کتاب ها نشده است.

منابع

۱. ابولحمد، عبدالحمید (۱۳۸۴)، مبانی سیاست، مشهد: انتشارات توس.
۲. امینی، محمد و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی اثر بخشی تربیت سیاسی مقطع متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش آموزان: مطالعه موردی شهر کاشان، دانشور رفتار، سال ۱۶، شماره ۳۶: ۵۴-۴۱.
۳. پورجلی، ربابه و نجفی، هوشنگ (۱۳۹۳)، بررسی میزان مشارکت اجتماعی و سیاسی شهروندان شهر تبریز و عوامل موثر بر آن، مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال ۱۱، شماره ۴۱: ۳۶-۲۲.
۴. تاجبخش، کیان؛ (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی (اعتماد، دموکراسی و توسعه). ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، چاپ دوم، تهران: شیرازه.
۵. بشیریه، حسین (۱۳۸۷)، آموزش دانش سیاسی: مبانی علم سیاست نظری و تاسیسی، تهران: نگاه معاصر.
۶. بشیریه، حسین ۱۳۹۰، جامعه شناسی سیاسی، تهران: نشر نی.
۷. توسلی، غلامعباس (۱۳۸۶)، جامعه شناسی و آموزش و پرورش، چاپ اول، تهران: نشر علم.
۸. حشمت زاده، محمدباقر (۱۳۷۷)، علل و عوامل پیروزی انقلاب ایران، علیرضا ازغندی و دیگران، تهران: انتشارات بین المللی المهدی.
۹. راش، مایکل؛ (۱۳۸۷). جامعه و سیاست، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ اول، تهران: نشر سمت.
۱۰. ریشه، گی؛ (۱۳۷۰). کنش اجتماعی، ترجمه هما زنجانی زاده، چاپ دوم مشهد: دانشگاه فردوسی.
۱۱. سیدی، زینب (۱۳۹۰)، میزان تأثیر مدرسه بر فرآیند اجتماعی شدن دانش آموزان شهر گرگان در مقایسه با سایر عوامل اجتماعی شدن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۱۲. سهیلی نجف آبادی، سهیل (۱۳۹۱)، تاثیر آموزش درس قانون اساسی بر مشارکت سیاسی دانشجویان استان هرمزگان، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، سال ۸، شماره ۲۱: ۲۰۳-۱۷۵.
۱۳. شارع پور، محمود؛ (۱۳۸۶). جامعه شناسی آموزش و پرورش، چاپ سوم، تهران: نشر سمت.
۱۴. شارون، جوئل؛ (۱۳۷۹). ده پرسش از دیدگاه جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ اول، تهران: نشر نی.
۱۵. طهماسبی، نگین (۱۳۸۶)، تحلیل محتوای کتاب های قصه و داستان کودکان گروه سنی «ب» و «ج» منتشر شده در سال های ۸۵-۱۳۸۰، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۱۶. صبوری، منوچهر (۱۳۹۰)، جامعه شناسی سیاسی، تهران: نشر سخن.
۱۷. ضیغمی، رضا و همکاران (۱۳۸۷)، تحلیل محتوا، فصلنامه پرستاری ایران، دوره ۲۱، شماره ۵۲: ۵۲-۴۱.
۱۸. علاقه بند، علی؛ (۱۳۷۲). جامعه شناسی آموزش و پرورش، چاپ سوم، تهران: نشر دوران.
۱۹. فوران، جان (۱۳۸۲)، نظریه پردازی انقلاب ها، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران: نشرنی.
۲۰. قنادان - مطیع - ستوده، هدایت ... - ناهید- منصور (۱۳۷۵)، جامعه شناسی مفاهیم کلیدی، تهران: نشر آوای نور.
۲۱. کاشانی، مجید؛ (۱۳۷۳). جامعه شناسی آموزش و پرورش، چاپ سوم، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نو.
۲۲. کدی، نیکی (۱۳۹۰)، نتایج انقلاب ایران، ترجمه مهدی حقیقت خواه، تهران: انتشارات ققنوس.
۲۳. کوئن بروس؛ (۱۳۹۲) مبانی جامعه شناسی، ترجمه و اقتباس غلام عباس توسلی و رضا فاضل، تهران: نشر سمت.
۲۴. گلشنی فومنی، رسول؛ (۱۳۸۵) جامعه شناسی آموزش و پرورش، چاپ سوم، تهران: نشر دوران.
۲۵. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵)، جامعه شناسی، مترجم حسن قاضیان، تهران: نشرنی.
۲۶. علاقه بند، علی (۱۳۷۵)، جامعه شناسی آموزش و پرورش، تهران: نشر دوران.
۲۷. غفاری، غلامرضا و نیازی، محسن (۱۳۸۶)، جامعه شناسی مشارکت، تهران: نشر نزدیک.

۲۸. لطف آبادی، حسین (۱۳۸۵)، آموزش شهروندی ملی و جهانی همراه با تحکیم هویت و نظام ارزشی دانش آموزان، فصلنامه نوآوری آموزشی، سال ۵، شماره ۱۷: ۴۴-۱۱.
۲۹. محسنی، منوچهر، (۱۳۸۷). مقدمات جامعه شناسی چاپ سیزدهم، تهران: نشر دوران.
۳۰. مسعودنیا، حسین و همکاران (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر اعتماد اجتماعی بر شیوه های مختلف مشارکت سیاسی، مسائل اجتماعی ایران، سال ۵، شماره ۲: ۹۴-۷۷.
۳۱. مطهری، مرتضی، (۱۳۷۴). تعلیم و تربیت در اسلام. چاپ بیست و ششم، تهران: انتشارات صدرا.
۳۲. ملکوتیان، مصطفی و دیگران (۱۳۷۸)، انقلاب اسلامی ایران، قم: دفتر نشر معارف، چاپ بیست و دوم.
۳۳. منادی، مرتضی، (۱۳۸۷). درآمدی جامعه شناختی بر جامعه پذیری، چاپ اول، تهران: انتشارات جیحون.
۳۴. منصور، جهانگیر (۱۳۸۲)، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران: موسسه انتشارات آگاه.
۳۵. مهرداد، هرمز. (۱۳۷۶). جامعه پذیری سیاسی، چاپ اول، تهران: شرکت سهامی پازنگ.
۳۶. نجفی اسفاد، مرتضی و محسنی، فردی (۱۳۹۲)، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات بین المللی المهدی.
۳۷. نقیب زاده، احمد (۱۳۸۹)، درآمدی بر جامعه شناسی سیاسی، تهران: نشر سمت.
۳۸. نیلی، محمدرضا؛ موسوی، ستاره؛ موسوی، فاطمه سادات (۱۳۹۳)، برس میزان سواد سیاسی و اجتماعی شهروندان بزرگسال شهر اصفهان، جامعه شناسی کاربردی، سال ۲۵، شماره ۲: ۶۰-۴۹.
۳۹. وزیر، مزاده و جهانی، شیدا (۱۳۸۵)، مهارت های شهروندی مورد نیاز دانش آموزان دبستان های شهرستان زلزله زده بم، فصلنامه نوآوری آموزشی، سال ۵، شماره ۱۷: ۱۸۲-۱۶۳.
۴۰. وثوقی، منصور و هاشمی، عبدالرسول (۱۳۸۲)، روستاییان و مشارکت سیاسی در ایران، مطالعه موردی روستاهای حومه بوشهر، پژوهش های علوم سیاسی، شماره ۴۱.

41. Gutmann, Amy. (1989) Democratic Education. Princeton University Press. New Jersey.
42. Soule, Suzanne Ruby. (2003) The Crucible of democracy: civic education in Bosnia and Herzegovina (dissertation). University of California, Santa Barbara. Available at: www.proquest.com.

Content Analysis of High School Textbooks in terms of Attention to Political Issues in Amol City in the Year of Education of 1391-1393

Alireza Asareh¹, Hossein Lotfi², Reza Pasha³, Majid Pazhoman⁴

1- Faculty Member of Rajai University, Tehran

2-Master of Curriculum Planning Rajai University, Tehran (Corresponding Author)

3- PhD Student in Educational Technology, Allameh Tabatabai University of Tehran

4- Bachelor of Math, Farhangian University of Mazandaran, Sari campus

---

Abstract

Political education of students is one of the tasks of the education authorities and disregard of it will cause great harm in individual and social dimensions, therefore, in the field of education, political education is one of the important goals to be planned. The purpose of this study is to analyze the content of the first year high schools in terms of the level of attention to political literacy and political participation. What is the main question is how much attention has been paid to political issues in the content of textbooks of the first secondary school? In the content of high school textbooks, attention has been paid to political issues. The research community consists of two parts of the research population. The first part contains all the textbooks of the first year of high school (ninth grade). The second part consists of all teachers of heavenly gifts (religious and Quran), defense preparation and social studies of the first high school of Amol city. The statistical sample is composed of two parts. In the first part, because of the limited statistical population, all the numbers have been used and all the 9th grade textbooks have been studied. In the second part, non-random sampling was used and 35 faculty members were questioned. Qualitative research is a kind of content analysis. And for analyzing the inferential data of the research, one-sample T test has also been used.

Findings of the research suggest that among the 13 first-grade secondary schools, there are only five books of political literacy categories that include Quranic teaching, heavenly messages, social studies, defense readiness, and Persian language (including 126 categories). There are also two categories of political participation categories that include heavenly messages and social studies (14 categories). Inferential data analysis also shows that attention to political literacy and political participation has not been highlighted in the textbooks of the first period.

Keywords: Content Analysis, Students, Political Participation, Political Literacy

---